

Istungidokument

A9-0376/2023

27.11.2023

RAPORT

põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus – 2022. ja 2023 aasta aruanne
(2023/2028(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Katarina Barley

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	25
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....	27
PÕHISEADUSKOMISJONI ARVAMUS.....	28
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	34
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	35

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus – 2022. ja 2023 aasta aruanne (2023/2028(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping) ja Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping),
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „põhiõiguste harta“),
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu praktikat¹,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrust (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks² (edaspidi „õigusriigi tingimuslikkuse määrus“),
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014³,
- võttes arvesse nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrust (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel⁴,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrust (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)⁵,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil⁶,
- võttes arvesse nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/913/JSK teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega⁷,
- võttes arvesse nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega

¹ Muu hulgas: komisjon vs. Ungari (ühingute läbipaistvus), kohtuasi C-78/18, ECLI:EU:C:2020:476; Euroopa Kohtu (teine koda) 6. oktoobri 2022. aasta otsus. I. L. vs. Politsei- ja Piirivalveamet, C-241/21, ECLI:EU:C:2022:753.

² ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 1.

³ ELT L 156, 5.5.2021, lk 1.

⁴ ELT L 283, 31.10.2017, lk 1.

⁵ ELT L 119, 4.5.2016, lk 1.

⁶ ELT L 198, 28.7.2017, lk 29.

⁷ ELT L 328, 6.12.2008, lk 55.

rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust⁸ ja käimasolevaid rikkumismenetlusi, mille komisjon on kõnealuse direktiivi alusel algatanud mitme liikmesriigi vastu, millest ühe on komisjon esitanud Euroopa Kohtusse,

- võttes arvesse nõukogu 12. märtsi 2021. aasta soovitusi romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta (2021/C 93/01)⁹,
- võttes arvesse komisjoni 9. jaanuari 2023. aasta teatist „Liikmesriikide romasid käsitlevate riiklike strateegiliste raamistike hindamisaruanne“ (COM(2023)007),
- võttes arvesse komisjoni 16. septembri 2021. aasta soovitusi (EL) 2021/1534 ajakirjanike ja teiste meediatöötajate kaitse, turvalisuse ja võimestamise tagamise kohta Euroopa Liidus¹⁰,
- võttes arvesse komisjoni 9. detsembri 2021. aasta teatist „Kaasavam ja kaitsvam Euroopa: vaenukõne ja vaenukuritegude lisamine ELi kuritegude loetellu“ (COM(2021)0777),
- võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152),
- võttes arvesse komisjoni 24. juuni 2020. aasta teatist „Ohvrite õigusi käsitlev ELi strateegia (2020–2025)“ (COM(2020)0258),
- võttes arvesse komisjoni 12. novembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0698),
- võttes arvesse nõukogu 2. märtsi 2022. aasta järeldusi rassismi ja antisemitismi vastase võitluse kohta,
- võttes arvesse komisjoni 2. detsembri 2020. aasta teatist „Strateegia põhiõiguste harta kohaldamise tugevdamiseks ELis“ (COM(2020)0711),
- võttes arvesse komisjoni 6. detsembri 2022. aasta aruannet „Põhiõiguste kaitset toetav kodanikuühiskonna tegutsemisruum ELis – 2022. aasta aruanne Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamise kohta“ (COM(2022)0716),
- võttes arvesse komisjoni 8. detsembri 2022. aasta soovitusi (EL) 2023/681 eelvangistust kandvate kahtlustatavate ja süüdistatavate menetlusõiguste ning materiaalsete kinnipidamistingimuste kohta¹¹,
- võttes arvesse komisjoni 5. juuli 2023. aasta teatist „2023. aasta aruanne õigusriigi kohta. Õigusriigi olukord Euroopa Liidus“ (COM(2023)0800), 27 riigi peatükke ja sellega kaasnevat soovitusi liikmesriikidele,

⁸ EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.

⁹ ELT C 93, 19.3.2021, lk 1.

¹⁰ ELT L 331, 20.9.2021, lk 8.

¹¹ ELT L 86, 24.3.2023, lk 44.

- võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sammast, sealhulgas selle kolmandat põhimõtet võrdsete võimaluste kohta, ja komisjoni 4. märtsi 2021. aasta teatist „Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava“ (COM(2021)0102),
- võttes arvesse komisjoni 27. aprilli 2022. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse avalikus elus osalevate inimeste kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest (üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid) (COM(2022)0177) (edaspidi „üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide direktiiv“) ja sellega kaasneva soovitusi,
- võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2022. aasta määrus, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik (Euroopa meediavabaduse määrus) ning muudetakse direktiivi 2010/13/EL (COM(2022)0457) (edaspidi „meediavabaduse seadus“) ja sellele lisatud soovitusi toimetuste sõltumatuse ja omandisuhete läbipaistvuse kaitse sisemeetmete kohta meediasektoris¹²,
- võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu nõukogu 7. detsembri 2022. aasta direktiiv võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta isikute võrdse kohtlemise valdkonnas sõltumata isiku rassilisest või etnilisest päritolust, isikute võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, naiste ja meeste võrdse kohtlemise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega ning millega jäetakse direktiivist 2000/43/EÜ välja artikkel 13 ja direktiivist 2004/113/EÜ artikkel 12 (COM(2022)0689),
- võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu nõukogu 7. detsembri 2022. aasta määrus, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust, põlvnemisega seotud asjades tehtud lahendite tunnustamist ja ametlike dokumentide vastuvõtmist ning Euroopa vanematõendi loomist (COM(2022)0695),
- võttes arvesse komisjoni 7. detsembri 2022. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta naiste ja meeste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste valdkonnas tööhõive ja elukutse küsimustes ning millega jäetakse direktiivist 2006/54/EÜ välja artikkel 20 ja direktiivist 2010/41/EL artikkel 11 (COM(2022)0688),
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti aruandeid, eelkõige 2022. ja 2023. aasta aruandeid põhiõiguste olukorra kohta, sealhulgas võrgu FRANET riigiaruandeid,
- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,
- võttes arvesse ÜRO inimõiguste ja põhivabaduste kaitset käsitlevaid õigusakte, sealhulgas kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt, rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise konventsioon, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsioon ja puuetega inimeste õiguste konventsioon, ÜRO inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise protsessi soovitusi ja

¹² ELT L 245, 22.9.2022, lk 56.

aruandeid ning ÜRO konventsioonide järelevalveorganite kohtupraktikat ja Inimõiguste Nõukogu erimenetlusi,

- võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perversivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni, mis avati allkirjastamiseks Istanbulis 11. mail 2011 (edaspidi „Istanbuli konventsioon“) ja mille Euroopa Liit ratifitseeris 28. juunil 2023,
- võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo, rahvusvähemuste ülemvoliniku ja teiste organite soovitusi ja aruandeid,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu 23. märtsi 2023. aasta aruannet „Human Rights Defenders in the European Council Area in Times of Crises“ (Inimõiguste kaitsjad Euroopa Nõukogu riikide piirkonnas kriiside ajal), mis koostati pärast 24.–25. oktoobril 2022 Dublinis toimunud Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku büroo korraldatud inimõiguste kaitsjatega peetud arutelu¹³,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni ning Euroopa piirkondlike ja vähemuskeelte hartat,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu Euroopa sotsiaalhartat,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku avaldusi, soovitusi ja aruandeid,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu, eelkõige Veneetsia komisjoni, rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI), GREVIO ja GRECO soovitusi ja aruandeid,
- võttes arvesse oma 13. novembri 2018. aasta resolutsiooni vähemustega seotud miinimumstandardite kohta ELis¹⁴,
- võttes arvesse oma 15. jaanuari 2019. aasta resolutsiooni soolise võrdõiguslikkuse ja maksupoliitika kohta ELis¹⁵,
- võttes arvesse oma 11. novembri 2021. aasta resolutsiooni demokraatia ning massiteabevahendite vabaduse ja mitmekesisuse tugevdamise kohta ELis: tsiviil- ja kriminaalõiguse kohaste meetmete lubamatu kasutamine ajakirjanike, valitsusväliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonna vaikima sundimiseks¹⁶,
- võttes arvesse oma 15. detsembri 2021. aasta resolutsiooni korrupsiooni,

¹³ Euroopa Nõukogu, „[Human Rights Defenders in the European Council Area in Times of Crises](#)“ (Inimõiguste kaitsjad Euroopa Nõukogu riikide piirkonnas kriiside ajal), 23. märts 2023.

¹⁴ ELT C 363, 28.10.2020, lk 13.

¹⁵ ELT C 411, 27.11.2020, lk 38.

¹⁶ ELT C 205, 20.5.2022, lk 2.

reeglitevastaselt tehtud kulutuste ning ELi ja riiklike rahaliste vahendite omastamise vastaste ennetusmeetmete hindamise kohta erakorraliste rahaliste vahendite ja kriisiga seotud kuluvaldkondade puhul¹⁷,

- võttes arvesse oma 17. veebruari 2022. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile Euroopa piiriüleste mittetulundusühingute ja mittetulunduslike organisatsioonide põhikirja kohta¹⁸,
- võttes arvesse oma 8. märtsi 2022. aasta resolutsiooni kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemise kohta Euroopas¹⁹,
- võttes arvesse oma 10. märtsi 2022. aasta resolutsiooni õigusriigi ja Euroopa Kohtu otsuse tagajärgede kohta²⁰,
- võttes arvesse oma 9. juuni 2022. aasta resolutsiooni õigusriigi ja Poola riikliku taastekava võimaliku heakskiitmise kohta²¹,
- võttes arvesse oma 6. juuli 2022. aasta resolutsiooni läbipõimunud diskrimineerimise kohta Euroopa Liidus: Aafrika, Lähis-Ida, Ladina-Ameerika ja Aasia päritolu naiste sotsiaal-majanduslik olukord²²,
- võttes arvesse oma 15. septembri 2022. aasta resolutsiooni, mis käsitleb ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus, millega tehakse Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõike 1 alusel kindlaks, et on ilmne oht, et Ungari rikub oluliselt liidu aluseks olevaid väärtusi²³,
- võttes arvesse oma 5. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni ELi asundustes elavate roma kogukondade olukorra kohta²⁴,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2022. aasta resolutsiooni Katariga seotud korrupsioonikahtluste ning vajaduse kohta suurendada ELi institutsioonides läbipaistvust ja vastutust²⁵,
- võttes arvesse oma 7. juuli 2022. aasta resolutsiooni USA Ülemkohtu otsuse kohta tühistada abordiõigus Ameerika Ühendriikides ning vajaduse kohta kaitsta abordiõigust ja naiste tervist ELis²⁶,
- võttes arvesse oma 3. mai 2022. aasta resolutsiooni vähemuste tagakiusamise kohta veendumuste või usu tõttu²⁷,
- võttes arvesse oma 5. mai 2022. aasta resolutsiooni ELi lepingu artikli 7 lõike 1 alusel

¹⁷ ELT C 251, 30.6.2022, lk 48.

¹⁸ ELT C 342, 6.9.2022, lk 225.

¹⁹ ELT C 347, 9.9.2022, lk 2.

²⁰ ELT C 347, 9.9.2022, lk 168.

²¹ ELT C 493, 27.12.2022, lk 108.

²² ELT C 47, 7.2.2023, lk 184.

²³ ELT C 125, 5.4.2023, lk 463.

²⁴ ELT C 132, 14.4.2023, lk 29.

²⁵ ELT C 177, 17.5.2023, lk 109.

²⁶ ELT C 47, 7.2.2023, lk 268.

²⁷ ELT C 465, 6.12.2022, lk 33.

toimuvate kuulamiste kohta Poola ja Ungari küsimuses²⁸,

- võttes arvesse oma 18. oktoobri 2022. aasta otsust (EL) 2023/325 Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti 2020. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta²⁹,
- võttes arvesse oma 20. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni LGBTIQ+ kogukonna liikmete vastu suunatud vaenukuritegude sagenemise kohta kogu Euroopas, arvestades hiljutist homfoobset mõrva Slovakkias³⁰,
- võttes arvesse oma 10. novembri 2022. aasta resolutsiooni rassilise võrdsuse, mittediskrimineerimise ja rassismivastasuse kohta ELis³¹,
- võttes arvesse oma 13. detsembri 2022. aasta resolutsiooni puuetega inimestele võrdsete õiguste tagamise kohta³²,
- võttes arvesse oma 19. aprilli 2023. aasta resolutsiooni diskrimineerimisega võitlemise kohta ELis – kauaoodatud horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv³³,
- võttes arvesse oma 10. mai 2023. aasta seadusandlikku resolutsiooni, mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta seoses liidu institutsioonide ja avaliku haldusega³⁴ ning kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö ning varjupaiga ja mittetagasisaatmisega seotud küsimustega,
- võttes arvesse oma 11. mai 2023. aasta resolutsiooni ELi-USA andmekaitseraamistiku pakutava kaitse piisavuse kohta³⁵,
- võttes arvesse 22. mai 2023. aasta aruannet ja soovitusi liidu õiguse kohaldamisel ilmnunud väidetavate rikkumiste ja haldusomavoli uurimise kohta seoses Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamisega,
- võttes arvesse oma 1. juuni 2023. aasta resolutsiooni õigusriigi ja põhiõiguste rikkumise kohta Ungaris ning külmutatud ELi rahaliste vahendite kohta³⁶,
- võttes arvesse oma 13. juuli 2023. aasta resolutsiooni üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele – 2019.–2021. aasta aruanne³⁷,
- võttes arvesse oma 4. oktoobri 2023. aasta resolutsiooni roma laste segregatsiooni ja diskrimineerimise kohta hariduses³⁸,

²⁸ ELT C 465, 6.12.2022, lk 147.

²⁹ ELT L 45, 14.2.2023, lk 13.

³⁰ ELT C 149, 28.4.2023, lk 22.

³¹ ELT C 161, 5.5.2023, lk 10.

³² ELT C 177, 17.5.2023, lk 13.

³³ P9_TA(2023)0111.

³⁴ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0196.

³⁵ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0204.

³⁶ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0216.

³⁷ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0295.

³⁸ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0342.

- võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
 - võttes arvesse põhiseaduskomisjoni arvamust,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A9-0376/2023),
- A. arvestades, et EL rajaneb ELi lepingu artikli 2 ja põhiõiguste harta ning rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes sisalduva kohaselt sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine; arvestades, et need väärtused peaksid olema ühised ning EL ja liikmesriigid peaksid neid oma sise- ja välistegevuses järgima ja aktiivselt edendama; arvestades, et viimastel aastatel on mõnes liikmesriigis nende väärtuste austamine murettekitavalt vähenenud;
 - B. arvestades, et demokraatia, õigusriik ja põhiõigused on üksteist vastastikku tugevdavad väärtused, mille õhnestamine kujutab liidule ning kõigi selle inimeste õigustele ja vabadustele süsteemset ohtu; arvestades, et õigusriigi põhimõtte austamine on liidule tervikuna ja selle liikmesriikidele siduv kõigil valitsemistasanditel;
 - C. arvestades, et vabad, sõltumatud ja läbipaistvad valimised on demokraatia alustala;
 - D. arvestades, et desinformatsiooni kasvav levik ohustab liidu demokraatlikku toimimist; arvestades, et teabega manipuleerimise vähendamine on üldsuse huvides; arvestades, et desinformatsioon vähendab ELi kodanike ja elanike võimet teha faktidel põhinevaid otsuseid ja osaleda vabalt demokraatlikes protsessides; arvestades, et sõltumatu ja mitmekesine meedia on võimas vahend desinformatsiooni vastu võitlemisel;
 - E. arvestades, et meediavabadus, mitmekesisus ja sõltumatus ning ajakirjanike turvalisus on väljendus- ja teabevabaduse õiguse äärmiselt olulised osad ning ELi ja selle liikmesriikide demokraatliku toimimise seisukohast väga tähtsad; arvestades, et viimastel aastatel on ajakirjanikud ja muud meediategelased paljudes liikmesriikides ja välismaal üha enam ähvarduste, alusetu surve, hirmutamise ja vägivalga sihtmärgiks ning nende tööd segatakse ka muul viisil, eriti kui nad uurivad võimu kuritarvitamist, korruptsiooni, põhiõiguste rikkumisi ja kuritegelikku tegevust; arvestades, et üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid on kogu ELis endiselt aktuaalne probleem; arvestades, et murettekitav olukord seoses ähvarduste ja rünnakutega ei piirdu ainult kutseliste ajakirjanike ja teiste tavapäraste meediavaldkonnas tegutsejatega; arvestades, et meediavaldkonnas tegutsejate määratlus on digiajastu uute meediavormide lisandumisega laienenud ja hõlmab seega ka neid, kes osalevad avalikus arutelus ja kes tegutsevad ajakirjanduses või täidavad avaliku järelevalve ülesandeid;
 - F. arvestades, et nii mõningate liikmesriikide kui ka kolmandate riikide valitsusasutused on kasutanud Pegasust ja muud salajälgimiseks mõeldud nuhkvara ajakirjanike, poliitikute, õiguskaitsetöötajate, diplomaatide, juristide, ettevõtjate, kodanikuühiskonna osalejate ja muude osalejate vastu poliitilistel ja isegi kuritegelikel eesmärkidel; arvestades, et sellised tavad on äärmiselt murettekitavad ning toovad esile ohu, et jälgistehnoloogiat kuritarvitatakse põhiliste inimõiguste, demokraatia ja valimisprotsesside kahjustamise eesmärgil;

- G. arvestades, et korrupsioon ohustab tõsiselt demokraatiat ja õigusriiki; arvestades, et mõnes liikmesriigis tekitab korrupsioonivastane võitlus jätkuvalt suurt muret; arvestades, et mitmes liikmesriigis on korrupsiooni tõkestamise mehhanismid nõrgad ja rikkumisest teatajatele pakutav kaitse on ulatuslikult ikka veel puudulik; arvestades, et õigusriigi tingimuslikkuse määrase eesmärk on kaitsta liidu eelarvet õigusriigi põhimõtete rikkumise eest;
- H. arvestades, et ajakirjanikud, meediaväljaanded ja blogijad, inimõiguste kaitsjad, kodanikuühiskonna organisatsioonid, aktivistid, ametiühingud, loovisikud, teadlased, rikkumistest teavitajad ja poliitikud puutuvad üha enam kokku ähvarduste, ahistamise ja muude hirmutamisviisidega, mis on tingitud nende avalikus elus osalemisest;
- I. arvestades, et kohtusüsteemi sõltumatust, mis on võimude lahususe demokraatliku põhimõtte oluline eeldus ja põhiõiguste austamise tagamisel keskse tähtsusega, kimbutavad tõsised ohud või üha rohkemates liikmesriikides õõnestatakse seda isegi struktuurselt;
- J. arvestades, et Euroopa Kohus tuletas meelde³⁹, et harta artikli 12 lõikes 1 sätestatud õigus ühinemisvabadusele on üks demokraatliku ja pluralistliku ühiskonna alustaladest, kuna see võimaldab kodanikel tegutseda ühist huvi pakkuvates valdkondades kollektiivselt ning aidata seeläbi kaasa avaliku elu tõrgeteta toimimisele; arvestades, et mõnes liikmesriigis on teatatud üha enam rünnakutest kogunemis- ja ühinemisvabaduse õiguse vastu, kasutades ebaproportsionaalselt suurt jõudu rahumeelsete meelevaldajate vastu, sealhulgas nende peksmine;
- K. arvestades, et mõningad liikmesriigid on kehtestanud piiranguid, mille eesmärk on tahtlikult piirata kodanikuühiskonna tegutsemisruumi; arvestades, et paljudes liikmesriikides seisavad kodanikuühiskonna organisatsioonid silmitsi õigusliku, haldusliku ja maksualase ahistamise, kriminaliseerimise ja negatiivse retoorikaga, mille eesmärk on häbimärgistada ja delegitimiseerida kodanikuühiskonna organisatsioone, aktiviste ja inimõiguste kaitsjaid ning vähendada nende suutlikkust teha oma tööd;
- L. arvestades, et Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku 2023. aasta märtsi hinnangu kohaselt on inimõiguste kaitsjate olukord Euroopas murettekitavalt halvenenud ning valitsused kalduvad üha enam eirama oma inimõigustealaseid kohustusi, seades riikliku ja avaliku julgeoleku küsimused inimõigustest kõrgemale; arvestades, et volinik teatas, et nende võimalused vabalt ja turvaliselt töötada on üha enam piiratud, samuti on liikmesriikides ja naaberriikides esinenud mitmesuguseid repressioone, sealhulgas kohtulikku ahistamist, süüdistuse esitamist, kuritarvitavat kontrolli ja jälgimist, laimukampaaniaid, ähvardusi ja hirmutamist; arvestades, et suur probleem on endiselt see, et riiklike ja valitsusväliste osalejate poolt inimõiguste kaitsjate vastu toime pandud rikkumisi ei uurita tulemuslikult; arvestades, et see õõnestab demokraatiat ja on osa laiemast ühiskonna polariseerumise probleemist, mida iseloomustab eri sotsiaalsete või vähemusrühmade vastu suunatud vaenu ja vägivalda sagedasem väljendamine;
- M. arvestades, et Euroopa piiridel on esinenud rändajate surmajuhumeid ja inimõiguste rikkumisi, mis on tingitud ebatõhusast haldamisest ja ametivõimude

³⁹ Euroopa Komisjon vs. Ungari (ühingute läbipaistvus), kohtuasi C-78/18, ECLI:EU:C:2020:476.

ebaproportsionaalsest jõu kasutamisest; arvestades, et rändajate jälgimiseks ELi välis- ja sisepiiridel kasutatakse üha rohkem tehnoloogiat, sealhulgas tehisintellekti; arvestades, et otsingu- ja päästeoperatsioonide asjakohase õigusraamistikuga kooskõlas ellu viivate vabaihenduste või muude valitsusväliste osalejate tegevuse kriminaliseerimine tähendab rahvusvahelise õiguse⁴⁰ rikkumist ega ole seetõttu ELi õigusega lubatud; arvestades, et Euroopa Kohus tuletas meelde, et kolmandate riikide kodanikke võib kinni pidada ainult siis, kui on olemas selgelt määratletud kinnipidamise alus nende vabadusõiguse piiramiseks, mitte üksnes üldalusel⁴¹;

- N. arvestades, et surmaga lõppenud õnnetusi Euroopa merepiiridel oli 2022. aastal 2021. aastaga võrreldes veidi vähem, kuid siiski oli neid rohkem kui kolmel aastal enne 2021. aastat⁴²; arvestades, et enamik surmajuhtumeid leidis aset Vahemere keskosas, Põhja-Aafrika ranniku lähedal⁴³;
- O. arvestades, et Frontexi kohta on põhiõigustega seotud küsimustes tehtud mitu aruannet ja uurimist, sealhulgas Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) ja Euroopa Ombudsmani poolt; arvestades, et Frontexi endine direktor astus 2022. aasta aprillis oma ametikohalt tagasi; arvestades, et kõik ELi asutused peavad järgima põhiõigusi ja võtma põhiõiguste rikkumise korral vastutuse;
- P. arvestades, et viimaseid aastaid iseloomustab organiseeritud vastuseis naiste ja tütarlaste õigustele; arvestades, et mõnes liikmesriigis on püütud veelgi anda tagasikäiku seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning seonduvatele õigustele, näiteks olemasolevale õiguskaitsele naiste juurdepääsuks abordile; arvestades, et viimastel aastatel on turvalisele ja seaduslikule abordile juurdepääsu keelamine mõnes liikmesriigis toonud kaasa paljude naiste surma; arvestades, et soolise vägivalla, sealhulgas seksuaalvägivalla ja vägistamisjuhtumite levimus on terves ELis endiselt suur; arvestades, et mõningad liikmesriigid ei ole siiani ratifitseerinud Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon); arvestades, et seksuaalhariduse edendamise ja pakkumise vastased liikumised ELis kasvavad;
- Q. arvestades, et sooline vägivald on nii soolistel stereotüüpidel ja tasakaalustamata võimuhäkkorral põhineva struktuurse ebavõrdsuse põhjus kui ka tagajärg, sealhulgas era-, sotsiaal-, avalikus ja majandussfääris;
- R. arvestades, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti uuringuandmetest nähtub, et rassilise või etnilise päritolu (sealhulgas romad, moslemid, juudid ja Aafrika päritolu inimesed) või usuliste veendumuste alusel diskrimineerimine on nii ajalises mõõtmes kui ka eri liikmesriikide elanikkonnarühmades endiselt väga levinud, eelkõige ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga inimeste puhul; arvestades, et rassilised ja etnilised vähemused seisavad silmitsi süsteemse rassismi, vaenuritegude ja vaenukõne, õiguskaitse

⁴⁰ Merehädaliste abistamine on ELi liikmesriikide juriidiline kohustus, mis on sätestatud rahvusvahelises tavaõiguses ja konventsioonides, eelkõige rahvusvahelises konventsioonis inimelude ohutusest merel (SOLASI konventsioon, 1974), Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioonis (UNCLOS, 1982) ning rahvusvahelises mereotsingute ja -pääste konventsioonis (SARi konventsioon, 1979), samuti liidu õiguses.

⁴¹ Euroopa Kohtu (teine koda) 6. oktoobri 2022. aasta otsus. I. L. vs. Politsei- ja Piirivalveamet, C-241/21, ECLI:EU:C:2022:753.

⁴² Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, põhiõiguste aruanne 2023, lk 148, 8. juuni 2023.

⁴³ Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, põhiõiguste aruanne 2023, lk 148, 8. juuni 2023.

kättesaadavuse puudumise ning püsiva sotsiaal-majandusliku ebavõrdsusega sellistes valdkondades nagu eluase, tervishoid, tööhõive ja haridus, mida tuleb tunnistada suurimate takistustena põhiõiguste täielikul kasutamisel ning kaasamise ja võrdõiguslikkuse peamise takistusena; arvestades, et antisemitism, romavastatus, islamofobia ja rassism on püsivad vaenu ja diskrimineerimise vormid; arvestades, et paremäärmuslus ohustab eriti diskrimineerimise ohvriks langenud inimesi ja ühiskonda tervikuna; arvestades, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti andmetel esineb ELis süsteemse rassismi ilmingud, sealhulgas õiguskaitseasutustes; arvestades, et rassismi ja diskrimineerimise vastu võitlemise poliitikas ja meetmetes tuleb arvesse võtta interseksionaalset diskrimineerimist;

- S. arvestades, et ELis elavad puuetega inimesed kannatavad jätkuvalt diskrimineerimise all, sealhulgas mõistlikest abinõudest keeldumine, ahistamine ning mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormid kõigis eluvaldkondades, sealhulgas ebasoodsad sotsiaal-majanduslikud tingimused, sotsiaalne tõrjutus, väärkohtlemine ja vägivald, sealhulgas sooline vägivald, sunniviisiline steriliseerimine ja abort, juurdepääsu puudumine kogukonnateenustele, halva kvaliteediga eluase, institutsionaliseerimine, puudulikud tervishoiuteenused ning ühiskonnaellu panustamise ja selles aktiivse osalemise võimaluse puudumine;
- T. arvestades, et märkimisväärne osa Euroopa romasid⁴⁴ elab nii maa- kui ka linnapiirkondades äärmuslikes oludes ning väga kehvades sotsiaal-majanduslikes tingimustes; arvestades, et enamik romasid on ilma jäetud põhilistest inimõigustest kõigis eluvaldkondades; arvestades, et mõnes liikmesriigis jätkub laste paigutamine segregeeritud koolidesse ning diskrimineeriv tava paigutada etniliste ja rassiliste vähemuste lapsed vaimse tervise häirega laste koolidesse;
- U. arvestades, et LGBTIQ+inimeste ja LGBTIQ+inimeste õiguste kaitsjate üha suurenev diskrimineerimine ning nende vastu suunatud vaenukõne ja vägivald jätkub kogu ELis; arvestades, et LGBTIQ+inimesi diskrimineeritakse ja tõrjutakse endiselt mitmes liikmesriigis seoses sotsiaalkaitse, sotsiaalkindlustuse, tervishoiu, hariduse ja õiguskaitse kättesaadavuse ning avalikkusele kättesaadavate kaupade ja muude teenuste, sealhulgas eluaseme kättesaadavuse ja pakkumisega; arvestades, et Euroopa Kohtu praktikad, millega kaitstakse samasooliste paaride ja samasoolistele vanematele sündinud laste sotsiaalseid õigusi ja eraelu, ei rakendata, näiteks kohtuasi Coman (C-673/16) ja kohtuasi Baby Sara (C-490/20); arvestades, et intersoolisi lapsi opereeritakse ja ravitakse ilma nende eelneva, isikliku, täieliku ja teadliku nõusolekuta; arvestades, et intersooliste suguelundite moonutamine võib mõjutada kogu inimese elu, näiteks psühholoogilise trauma ja füüsiliste kahjustuste kujul;
- V. arvestades, et vaenukuritegude ja vaenukõne juhtumid on ELis viimastel aastatel järjest sagenenud⁴⁵, mis on peamiselt tingitud sotsiaalmeedia kasutajate arvu suurenemisest ja asjaolust, et vaenukõne vohab internetis; arvestades, et sotsiaalmeediaplatformide ärimudel, mis põhineb mikrotasandi personaliseeritud reklaamil, aitab diskrimineerimist

⁴⁴ Mõiste „romad“ alla kuulub mitu rühma, näiteks romad, kaaled, manušid, aškalid, travellerid, lovarid, rissended, bojašid, domaarid, kaldaarid, romanišid ja sintid. Ühiselt kokkulepitud terminoloogiat ei ole, sest osa kogukondi eelistab terminit „romad“.

⁴⁵ Euroopa Parlamendi uurimisteenistuse lühitutvustus „Combating hate speech and hate crime in the EU“ (Vaenukõne ja vaenukuritegude vastu võitlemine ELis), juuni 2022.

ja vägivalda õhutatavat vaenukõne levitada ja võimendada; arvestades, et siinkohal on kesksel kohal haridussüsteemid, mis pakuvad kõikidele digiharidust, -kirjaoskust ja -oskusi, et edendada kasutajate arusaamist digitehnoloogiast, kaotada ebavõrdsus, parandada digitaalset kaasatust, suurendada isikute mõjuvõimu ning kaitsta neid ja nende õigusi, selgitades ühtlasi ka nende kohustusi; arvestades, et vaenukõne võib viia vaenukuritegudeni; arvestades, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti andmetel jäetakse ELis kümnest toime pandud vaenukuriteost ja vaenust ajendatud rünnakust kuni üheksa teatamata ja seetõttu jäävad nende toimepanijad karistusega;

- W. arvestades, et põhiõiguste harta artiklis 21 keelatakse igasugune diskrimineerimine keele või rahvusvähemusse kuulumise alusel; arvestades, et selle artikliga 22 tagatakse keelelise mitmekesisuse austamine;
- X. arvestades, et EL põhineb sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike õiguste edendamisel; arvestades, et ELis on endiselt palju inimesi, kes elavad vaesuses, kusjuures enam kui iga viies laps on vaesuse ohus ja peaaegu iga neljas eurooplane on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus; arvestades, et vaesuse nõiarang süvendab muud ebavõrdsust, nagu inimeste juurdepääs haridusele, taskukohasele eluasemele, tervishoiule ja tööhõivele; arvestades, et energiakriis ja inflatsioon on suurendanud ebakindluse, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse all kannatavate inimeste arvu veelgi; arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklis 151 viidatakse sotsiaalsetele põhiõigustele, nagu need on sätestatud Euroopa sotsiaalhartas; arvestades, et Euroopa sotsiaalõiguste sammas ja selle tegevuskava rakendamine on peamised vahendid sotsiaalsete prioriteetide süvalaiendamiseks kõigis ELi poliitikavaldkondades ning suunised selle 20 põhimõtte tegelikuks rakendamiseks;
- Y. arvestades, et ELi ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga on ELi lepingu artikli 6 lõike 2 kohane kohustus ja endiselt esmatähtis;
- Z. arvestades, et liikmesriikidel ning ELi institutsioonidel ja organitel, sealhulgas Euroopa Kohtul, Euroopa Põhiõiguste Ametil ja Euroopa Prokuratuuril, on ELi väärtuste ja põhiõiguste kaitsmisel keskne roll;
- AA. arvestades, et Euroopa Ombudsman algatas uurimise seoses komisjoni presidendi ja Pfizeri tegevjuhi vahel COVID-19 vaktsiini hankimise teemal vahetatud lühisõnumite ja telefonikõnedega, mida komisjon on hiljem keeldunud avalikustamast; arvestades, et 2022. aasta juulis leidis ombudsman, et see keeldumine kujutas endast haldusomavoli⁴⁶;
- AB. arvestades, et õigusriigi olukord on mitu aastat valitsuste süsteemse tegevuse tulemusena halvenenud mitmes liikmesriigis, eelkõige Ungaris ja Poolas, kelle suhtes on algatatud ELi lepingu artikli 7 lõike 1 kohased menetlused; arvestades, et teistes liikmesriikides tekib kiiresti järjest rohkem õigusriigi ja põhiõigustega seotud muresid; arvestades, et on väga oluline tagada, et liikmesriigid täidavad OSCE kohustusi ja muid rahvusvahelisi kohustusi ning demokraatlike valimiste standardeid, sealhulgas Veneetsia komisjoni raames;

⁴⁶ Euroopa Ombudsman, „[Soovitus Euroopa Komisjoni keeldumise kohta anda üldsusele juurdepääs komisjoni presidendi ja teatava ravimifirma tegevjuhi vahel COVID-19 vaktsiini ostmise teemal vahetatud lühisõnumitele \(juhtum 1316/2021/MIG\)](#)“.

- AC. arvestades, et vaesus on struktuurse ja sotsiaalse ebaõigluse vorm, mida põhjustab sooline ebavõrdsus, diskrimineerimine ja ebavõrdsed võimalused kaupadele ja teenustele juurdepääsemisel, ning et see viib põhiõiguste rikkumiseni; arvestades, et vaesuse vastu võitlemiseks on vaja arvesse võtta valdkonnaülest lähenemisviisi ja pöörata erilist tähelepanu haavatavas olukorras olevatele isikutele, nagu lapsed, naised, rassistatud ja etnilised kogukonnad, LGBTIQ+inimesed, rändajad ja varjupaigataotlejad ning puuetega inimesed, samuti ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga inimesed;
- AD. arvestades, et Euroopa Keskkonnaameti aruande „Air quality in Europe 2022“ (Õhukvaliteet Euroopas 2022. aastal) kohaselt põhjustas liidus kokkupuude õhus leiduvate tahkete peenosakeste saastega ainuüksi 2020. aastal 238 000 enneaegset surma;

Õigusriik ja õiguskaitsse kättesaadavus

1. tuletab meelde vaba meedia tähtsust demokraatia säilitamisel, avalik-õiguslike ja erainstitutsioonide vastutuse tagamisel ning kodanike juurdepääsu võimaldamisel faktipõhisele teabele; rõhutab meedia pluralismi ja ajakirjandusvabaduse tähtsust; mõistab teravalt hukka asjaolu, et 2022. aastal jõudis vangistatud ajakirjanike arv uue ülemaailmse rekordini, ning nõuab, et uurivate ajakirjanike tapmise puhul ELis viidaks läbi täiemahuline kohtuprotsess;
2. nõuab kiiret kokkulepet üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide direktiivi suhtes, mis peaks pakkuma sisulist ja laiaulatuslikku kaitset kuritarvituslike kohtuasjade vastu; kutsub liikmesriike üles rakendama komisjoni soovitusi, mis käsitleb avalikkuses osalevate ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvitavate kohtumenetluste eest, eelkõige kaotama laimamisjuhtumite puhul vanglakaristused, dekriminaliseerima laimamise ja eelistama selle asemel tsiviil- või haldusmenetlusi; nõuab tungivalt, et komisjon tegeleks kriminaalmenetluse kaudu esitatud üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide tõsise teemaga ning esitaks ettepaneku meetmete kohta, millega tagada, et enamikus liikmesriikides kriminaalkuriteoks peetavat au teotamist, laimamist ja solvamist ei saaks avalike või erasüüdistusasjade kaudu üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide puhul kasutada; rõhutab, et üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid on vaid üks meetod, mida kasutatakse ajakirjanike vaigistamiseks, ning kutsub komisjoni üles uurima muid tavasid ja sekkuma; kutsub poliitikuid üles mõistma avalikult hukka ajakirjanike vastu suunatud ähvardused ja rünnakud;
3. kordab oma muret põhiõiguste rikkumise pärast seoses Pegasuse ja samaväärse nuhkvara kasutamise üksikisikute ja kõrgetasemeliste isikute, näiteks ajakirjanike, blogijate, inimõiguste kaitsjate, poliitikute või muude osalejate vastu; rõhutab, et liikmesriikide valitsuste ebaseaduslik nuhkvara kasutamine mõjutab otseselt ja kaudselt otsustusprotsessi usaldusväarsust, õhnestades seega ELi demokraatia terviklikkust, ning rõhutab pakilist vajadust suurema läbipaistvuse ja õigusliku vastutuse järele jälgimissektoris;
4. kutsub liikmesriike, eelkõige Kreekat, Ungarit, Poolat, Hispaaniat ja Küprost üles järgima Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamist käsitleva aruande soovitusi; tuletab meelde oma soovitusi järgida ühiseid ELi standardeid, kuna

üksikisiku õigusi ei saa ohtu seada, lubades takistamatut juurdepääsu jälgimisele;

5. nõuab tungivalt, et liikmesriigid koostaksid riiklikud tegevuskavad ajakirjanike turvalisuse tagamiseks, looksid soodsa keskkonna, kus pluralistlik ja sõltumatu meedia saaks areneda ja täita oma olulist järelevalverolli, et panna valitsused ja teised osapooled vastutama;
6. tuletab meelde, et nuhkvaraga kauplemist ja selle kasutamist tuleb rangelt reguleerida; rõhutab, et nuhkvara kasutamiseks tuleb anda luba üksnes erandjuhtudel ja konkreetsetel juhtudel, mis puudutavad piiratud ja suletud loetelus selgelt ja täpselt määratletud raskete kuritegude uurimist, see peab olema igal üksikjuhul eraldi põhjendatud, vastama hartale ja muule asjakohasele liidu õigusele ning selle kohta peab eelnevalt andma korralduse sõltumatu ja erapooletu õigusasutus, kellel on mõjusad, teadaolevad ja kättesaadavad parandusmeetmed; rõhutab, et igasugust salajälgimiseks mõeldud nuhkvara peab kontrollima sõltumatu järelevalveasutus, kes peab tagama, et kogu lubatud jälgimine toimub kooskõlas põhiõigustega ning Euroopa Kohtu, Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Veneetsia komisjoni kehtestatud tingimustega; nõuab, et nuhkvara sihtmärgiks olevatele isikutele antaks juurdepääs tegelikule ja sisukale õiguskaitsevahendile;
7. rõhutab, et korruptsioon on vastuolus demokraatia ja õigusriigi väärtustega, kuna see süvendab ebavõrdsust ja õõnestab kodanike usaldust hea valitsemistava vastu; on sügavalt mures suureneva korruptsiooni pärast mitmes liikmesriigis, eelkõige kui see puudutab kõrgeid ametnikke ja poliitikuid hõlmavaid juhtumeid; mõistab veel kord hukka väidetavad korruptsioonijuhtumid, mis on seotud Euroopa Parlamendi praeguste ja endiste liikmetega; rõhutab sellega seoses Euroopa Parlamendi kodukorra muudatuste vastuvõtmist, mille eesmärk on tugevdada parlamendi usaldusväarsust, sõltumatust ja vastutust; on mures ELi korruptsioonivastase raamistiku erineva rakendamistaseme pärast liikmesriikides; nõuab, et korruptsiooni suhtes kehtiks nulltolerants; nõuab ELi sõltumatu eetikaorgani loomist; kutsub liikmesriike üles tagama rikkumisest teatajate kaitset käsitleva direktiivi⁴⁷ täieliku rakendamise;
8. rõhutab, et kohtusüsteemi sõltumatus ning tõhus kontrolli- ja tasakaalustussüsteem, mis võivad liikmesriigiti erineda, on õigusriigi põhikomponendid; rõhutab, et mitmes liikmesriigis on õigusriigi põhimõtte järgimine ja kohtusüsteemi sõltumatus endiselt väga problemaatiline; mõistab hukka liikmesriikide valitsuste katsed kohtusüsteemi sõltumatut otsustusprotsessi poliitiliselt mõjutada või seda kas otseselt või organisatsiooniliste vahenditega kontrollida;
9. toetab ELi strateegia loomist, mille abil tagada konkreetne ja kooskõlastatud tegevus ELi tasandil, sealhulgas luua inimõiguste kaitsjate kaitsemehhanism Euroopas, tuginedes ELi välispoliitika näidetele, et tagada ennetamine, otsene abi ja vastutus;
10. toetab taaste- ja vastupidavusrahastu kasutamist ning horisontaalseid eeltingimusi ELi rahaliste vahendite külmutamiseks, et võidelda korruptsiooni ning õigusriigist taganemise vastu liikmesriikides; rõhutab, et eri tingimuslike meetmetega piiratud rahalised vahendid tuleb vabastada alles siis, kui peamised eeltingimused on täidetud;

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta, ELT L 305, 26.11.2019, lk 17.

nõuab tungivalt, et liikmesriigid viiksid lõpule asjakohased meetmed, et saavutada oma vastavates taaste- ja vastupidavuskavades sätestatud vahe-eesmärgid; kutsub Euroopa Ülemkogu üles võtma meetmeid ja tegema kindlaks, kas Ungari on ELi lepingu artikli 7 lõike 2 alusel oluliselt ja jätkuvalt rikkunud ELi väärtusi; mõistab teravalt hukka LGBTQI+ kogukonna süstemaatilise patuoinaks tegemise Ungari ametivõimude poolt; rõhutab, et nõukogu jagab vastutust Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste kaitsmise eest ning et selle tegemata jätmisel oleksid pikaajalised ja potentsiaalselt kahjulikud tagajärjed; nõuab kindlalt, et austataks parlamendi rolli ja pädevust;

11. taunib asjaolu, et mõned liikmesriigid pikendavad erakorralise seisukorra meetmeid rohkem, kui on vajalik ja proportsionaalne, ning võtavad õigusakte vastu kiirustades ilma nõuetekohase konsulteerimiseta;
12. kordab, et peatselt on vaja luua ELi demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste mehhanism, ning nõuab tungivalt, et komisjon ja nõukogu alustaksid selle lepingu üle Euroopa Parlamendiga viivitamata läbirääkimisi;
13. väljendab heameelt selle üle, et Euroopa Kohus võttis 2022. aastal kasutusele ringhäälingu ja otseülekanne, et hõlbustada üldsuse osalist juurdepääsu õigusemõistmisele;

Vabadused

14. on väga mures, et oht ühinemis-, sõna- ja kogunemisvabadusele on kasvamas; kordab, et rahumeelse kogunemise õigust võib piirata üksnes juhul, kui see on õigusaktidega ette nähtud ning kui see on vajalik ja proportsionaalne liidu poolt tunnustatud üldiste huvide või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitsmiseks; mõistab hukka asjaolu, et õiguskaitseasutused sekkuvad rahumeelsete meelevalduste ajal mõnel juhul vägivaldaga ja ebaproportsionaalselt, ning mõistab hukka võimalike meelevaldajate valikulise massilise vahistamise juhtumid; ergutab riiklikke ametiasutusi tagama, et arvatavaid või väidetavaid ebaproportsionaalse jõu kasutamise juhtumeid uuritakse läbipaistvalt, erapooletult, sõltumatult ja tulemuslikult; kutsub liikmesriike üles kasutama avaliku korra säilitamiseks alternatiivseid tavasid, mis on juba osutunud mõjusaks teistes liikmesriikides;
15. rõhutab, et demokraatia aluseks oleva väljendus- ja teabevabaduse õiguse tagamiseks peab teave olema üldiselt kättesaadav ja mitmekesine; toonitab, et tagatud peab olema kunstivabadus; rõhutab, et desinformatsioon võib märkimisväärselt häirida demokraatlike ühiskondade, majanduste ja poliitiliste süsteemide toimimist; tuletab meelde, et desinformatsiooni leviku vastu võitlemiseks peab meedia- ja digipädevus sisalduma kodanikuhariduses; kordab oma soovitusi võtta mõjusaid meetmed pahatahtliku liiduvälise desinformatsiooni vastu võitlemiseks, eelkõige seoses eelseisvate Euroopa Parlamendi valimistega; rõhutab, et sõltumatu ja pluralistlik meediamaastik nii internetis kui ka väljaspool seda on tulemuslikuks võitluseks desinformatsiooni ja propagandaga hädavajalik ning seetõttu tuleb seda edendada, sealhulgas meediakontsentratsioonide vastaste mõjusate meetmete abil;
16. rõhutab, et liidu õiguse kohaselt peavad riiklikud reguleerivad asutused ja/või organid olema oma tegevuses valitsusest sõltumatud ega tohi taotleda ega võtta vastu juhiseid

üheltki teiselt asutuselt; märgib, et ülioluline on meedia reguleerimise ning liikmesriikide ja komisjoni teostatava järelevalve poliitiline sõltumatus, toimetuste sõltumatuse kaitse kogu ELis, ajakirjanike kaitse jälgimise eest ja ajakirjanduslike allikate kaitse; nõuab sellega seoses, et võetaks vastu kindel meediavabadust käsitlev Euroopa õigusakt, et tagada meedia sõltumatus, paljusus ja vabadus kogu ELis ning kindlustada meedia omandiõiguse ja rahastamise läbipaistvus;

17. rõhutab kodanikuühiskonna organisatsioonide olulist rolli kodanikuaktiivsuse, põhiõiguste ja demokraatliku osalemise edendamisel Euroopas; nõuab tungival, et komisjon esitaks strateegia kodanikuühiskonna organisatsioonide kaitseks kõigis liikmesriikides ja kehtestaks selleks ühised miinimumstandardid, et edendada sellist regulatiivset ja poliitilist keskkonda, kus puuduvad heidutav mõju, ähvardused ja rünnakud, tagada kodanikuühiskonna organisatsioonidele kestlik ja mittediskrimineeriv juurdepääs vahenditele ja toetada nende osalemist kodanikuühiskonna dialoogis ja poliitikakujundamises; taunib asjaolu, et inimõiguste kaitsjate olukord ELis on viimastel aastatel murettekitavalt halvenenud; nõuab tungival, et komisjon ja liikmesriigid võtaksid vajalikke meetmeid, et inimõiguste kaitsjad saaksid töötada takistusteta ja turvaliselt;
18. tuletab meelde, et põhiõiguste harta artikli 6 kohaselt on igal inimesel õigus vabadusele ja turvalisusele, mis tähendab, et ELis tuleks kaitsta kõiki meelevaldse vahistamise eest; kutsub liikmesriike üles järgima komisjoni soovitusi kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute menetlusõiguste kohta, et muuta kinnipidamistingimused paremaks ja kaitsta paremini õigust isikuvabadusele ja -puutumatusse;
19. mõistab hukka usulise ja veendumuspõhise diskrimineerimise ja rassistlike vahejuhtumite sagenemise ELis; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma selles suhtes otsustavaid meetmeid, seda ka rahvusvahelisel tasandil; tuletab meelde, et vastavalt harta artiklile 10 on igal inimesel õigus mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusele; taunib asjaolu, et sageli ei teatata ametivõimudele diskrimineerimise, rassistlike ja ksenofoobsete kuritegude juhtumitest, mis toob kaasa *de facto* karistamatuse; peab kahetsusväärseks, et kõik liikmesriigid ei ole täielikult üle võtnud nõukogu raamotsust teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega;
20. tunneb muret roma elanikkonna vastase politseivägivalla juhtumite suureneva arvu pärast; kutsub liikmesriike üles neid juhtumeid põhjalikult uurima, et tagada karistamatuse puudumine roma üksikisikute või kogukondade vastu suunatud repressiivsete vägivaldsete meetmete kehtestamise ja/või rakendamise eest; kutsub liikmesriike ka üles tegelema kallutatud politseisalvestiste, aruandluse, süüdistuste esitamise ja kohtuotsustega ning romade ebapiisava juurdepääsuga õigusemõistmisele;
21. juhib tähelepanu sellele, et igapäevaelus toimuva andmestamise ja andmeskandaalide tõttu muutub õigus isikuandmete kaitsele üha olulisemaks; kordab oma muret isikuandmete kaitse üldmääruse ebaühtlase kohaldamise pärast; toetab algatusi, mille eesmärk on tugevdada tehisintellekti käsitlevat ELi õigusraamistikku käsitlevat seadusandlikku protsessi, millega nähakse ette põhiõiguste tugev kaitse;
22. mõistab teravalt hukka põhiõiguste laiaulatusliku rikkumise ja rändajate, sealhulgas

pagulaste vastase ebaproportsionaalse vägivalda kasutamise liikmesriikide ametivõimude poolt ELi piiridel, sealhulgas meelevaldne kinnipidamine, ebainimlikud elamistingimused ja puudulikud tervishoiuteenused, ebaseaduslik tagasisaatmine ja vägivaldne tagasitõrjumine; on väga mures liikmesriikide pärast, kes kodifitseerivad tagasitõrjumise kasutamise oma riigisisises õiguses; mõistab hukka liikmesriikide seadused, mis kahjustavad pagulaste, varjupaigataotlejate ja rändajate inimõiguste tõhusat kaitset maismaal ja merel, ning humanitaartöötajate ja -aktivistide kriminaliseerimise; rõhutab, et peaaegu kolmandik varjupaigataotlejatest on lapsed, ja kordab, et laste kinnipidamine sisserände puhul ei tohiks olla lubatud;

23. kutsub ELi ja liikmesriike üles tagama, et põhiõiguste järgimiseks välispiiridel luuakse mõjusad järelevalvemehhanismid, mis peaksid hõlmama ka patrull- ja vaatlustegevuse jälgimist; kutsub komisjoni ja liikmesriike ka üles tagama, et isikuid, kelle andmeid säilitatakse ELi suuremahuliste infosüsteemide andmebaasides, teavitatakse nende õigustest ja neil on juurdepääs olemasolevatele õiguskaitsevahenditele;
24. mõistab teravalt hukka asjaolu, et merel hukuvad paljud pagulased ja rändajad, kes on sageli inimkaubanduse ohvrid ning keda koheldakse ebainimlikult ja alandavalt, põõramata vähimatki tähelepanu nende turvalisusele; kordab rahvusvahelisest mereõigusest tulenevat kohustust abistada hätta sattunud inimesi ning nõuab tungivalt alalisi koordineeritud otsingu- ja päästeoperatsioone koos kiire maaletõimetamisega ning seda, et liikmesriigid võtaksid kõik võimalikud meetmed, et päästa merel ohus olevate inimeste elu; nõuab, et austataks kõigi merel päästetud isikute varjupaigaõigust, hinnates juhtumipõhiselt individuaalseid asjaolusid;
25. märgib, et mitmed liikmesriigid kasutavad riiklikku julgeolekut sisepoliitika, näiteks rände puhul, määrava tegurina; rõhutab, et kõik riikliku julgeoleku alusel võetavad meetmed peavad olema vajalikud ja proportsionaalsed ega tohi kahjustada hartaga tagatud õigusi; tuletab meelde, et harta artiklis 19 on sätestatud kaitse tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral ja kollektiivse väljasaatmise keeld, ning nõuab seetõttu individuaalset hindamist ja keelab rahvusvahelise kaitse taotluste tagasilükkamise üksnes konkreetse kodakondsuse alusel;
26. peab tervitatavaks, et pärast Ukraina sõja algust aktiveeriti ELi ajutise kaitse direktiiv⁴⁸, mille eesmärk on tagada mis tahes päritoluga pagulaste ja varjupaigataotlejate juurdepääs kaitsele; tuletab meelde, kui oluline on, et ajutise kaitse direktiivi kohaldamisel juurdepääsu puhul eluasemele, tööhõivele, haridusele, tervishoiule ja sotsiaalhoolekandeteenustele võetaks arvesse soolist aspekti; mõistab hukka ebavõrdse kohtlemise, rassilise diskrimineerimise ja vägivalda, millega puutuvad kokku konflikti eest põgenevad mitte-ukrainlased, eelkõige teise nahavärviga inimesed ja LGBTIQ+-inimesed; mõistab hukka topeltstandardid, mis ELis rändajate ja pagulaste suhtes valitsevad, ning nõuab tungivalt selle olukorra lõpetamist;
27. peab tervitatavaks Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitusi rändajatest, pagulastest ja varjupaigataotlejatest naiste ja tüdrukute õiguste kaitsmise kohta, kutsudes liikmesriike üles võtma meetmeid, et vältida selliste naiste diskrimineerimist,

⁴⁸ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel, EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12.

sealhulgas edendades juurdepääsu tööhõivele ja seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule ning hõlbustades soolise vägivalla ohvrite juurdepääsu teenustele ja õigusemõistmisele⁴⁹;

28. märgib murelikult, et ELis on palju kodakondsuseta isikuid, eelkõige kodakondsuseta sündinud lapsi; kutsub komisjoni üles töötama välja tervikliku strateegia ja tegevuskava, et käsitleda kodakondsusetust ELis ja kaitsta neid väljasaatmise eest; kutsub liikmesriike üles kodakondsuseta isikuid korrektselt tuvastama, tunnustama ja kaitsma, käsitledes kodakondsuseta isikute erilist haavatavust;

Võrdsus ja väärikus

29. kutsub komisjoni üles tagama, et kogu ELis austataks õigust mittediskrimineerimisele ja võrdsele kohtlemisele; taunib asjaolu, et ettepanek võtta vastu horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv on olnud 2008. aastast nõukogus blokeeritud; on seisukohal, et kui komisjon kavatab seda ettepanekut ajakohastada, peab ta tuginema parlamendi seisukohale, käsitlema läbipõimunud diskrimineerimist ja keelama selgesõnaliselt kõigil hartas loetletud alustel toimuva diskrimineerimise; peab kahetsusväärseks asjaolu, et nõukogu on neid nõudmisi eiranud, ning nõuab tungivalt, et nõukogu integreeriks need oma volitustesse ja võtaks kõik asjakohased meetmed diskrimineerimise vastu võitlemiseks ELis;
30. kutsub komisjoni üles jälgima, kuidas liikmesriigid rakendavad riiklikke rassismivastaseid tegevuskavasid ja ELi rassismivastast tegevuskava ning tagama nõuetekohased järelmeetmed; nõuab tungivalt, et komisjon süvalaiendaks rassismi- ja diskrimineerimisvastast võitlust kõigis ELi poliitikavaldkondades; kutsub nõukogu tulevasi eesistujariike üles kaaluma tõsiselt soolise võrdõiguslikkuse ja võrdsusega tegeleva nõukogu koosseisu loomist;
31. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegelema rassilise diskrimineerimise probleemiga ühiskonna kõigis valdkondades, pöörates eritähelepanu haridusele ja õpilaste segregatsioonile ning kasutades selleks nii liikmesriikides kui ka laienemisprotsessis osalevates riikides tulemuslikke seadusandlikke ja poliitikameetmeid;
32. tuletab seoses digitaliseerimisega meelde vajadust pöörata suurt tähelepanu diskrimineerivatele eelarvamustele, mida võetakse kasutusele uutes tehnoloogiates, ning vajadust nõuda, et arendajad ja juurutajad esitaksid avalikult kättesaadavat teavet selle kohta, kuidas neid süsteeme õpetatakse; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma meetmeid, et ennetada diskrimineerimise, olemasoleva ebavõrdsuse ja vaesuse süvendamist nende tehnoloogiate, sealhulgas tehisintellekti poolt; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et tehisintellektisüsteemid juhinduksid läbipaistvuse, selgitatavuse, õigluse ja aruandekohustuse põhimõtetest ning et nende suhtes kehtestataks põhiõiguste hindamine; kutsub komisjoni ja liikmesriike ka üles tegelema soolise ja mitmekesisuse lõhega info- ja kommunikatsiooni (IKT) ning teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) sektoris, eriti uute tehnoloogiate

⁴⁹ Euroopa Nõukogu, [Recommendation CM/Rec\(2022\)17 of the Committee of Ministers to member States on protecting the rights of migrant, refugee and asylum-seeking women and girls](#) (Ministrite komitee soovitus CM/Rec(2022)17 liikmesriikidele rändajatest, pagulastest ja varjupaigataotlejatest naiste ja tüdrukute õiguste kaitsmise kohta), 20. mai 2022.

arendamisel ja eelkõige otsustusõigusega ametikohtadel;

33. tuletab meelde, kui oluline on, et rahvusvähemustesse kuuluvatel lastel oleks võimalik leida erikoole, mis pakuvad haridust nende emakeeles; ergutab rahvusvähemuste esindajate kaasamist nende haridussüsteeme mõjutavatesse otsustusprotsessidesse;
34. tuletab meelde, et sooline vägivald on väga levinud kõigis ELi liikmesriikides; mõistab teravalt hukka naiste ja LGBTIQ+ õiguste kiire tagasilanguse mitmes liikmesriigis; mõistab teravalt hukka ohutule ja seaduslikule abordile juurdepääsu keelamise ja tuletab meelde, et see on soolise vägivalla üks vorme; rõhutab, et Euroopa Inimõiguste Kohus on otsustanud, et piiravad aborti käsitlevad õigusaktid ja nende puudulik rakendamine rikuvad naise õigust kehalisele autonoomiale ja puutumatusel; kordab oma hukkamõistu Poola seaduse suhtes, mis kehtestab peaaegu täieliku abordikeelu; tuletab meelde, et ei tohiks võtta vastutusele kodanikke, kes aitavad inimestel jõuda abortiteenuseni, kui see ei ole vabalt ja seaduslikult kättesaadav; kordab oma nõudmist lisada hartasse õigus abordile;
35. väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu direktiiv naistevastase vägivalla ja perevägivalla vastu võitlemise kohta ning nõuab läbirääkimiste kiiret lõpuleviimist ja soolise vägivalla lisamist ELi kuritegude loetellu; rõhutab, et selline direktiiv peaks tagama Istanbuli konventsioonis sätestatud kohustused miinimumstandardina ja seadma eesmärgiks nende standardite tugevdamise, et tõsta kaitse taset; peab tervitavaks, et Euroopa Liit ratifitseeris Istanbuli konventsiooni, mis jõustus 1. oktoobril 2023; kutsub ülejäänud liikmesriike üles seda konventsiooni kiiresti ratifitseerima, et kaitsta naisi vägivalla eest;
36. rõhutab, et puuetega inimesed, eelkõige puuetega naised, seisavad endiselt silmitsi mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimisega, mis põhineb nende puudel, sool, rassil, etnilisel päritolul, vanusel, usutunnistusel või veendumustel, seksuaalsel sättumusel, rändestaatusel või sotsiaal-majanduslikul taustal; rõhutab, et puuetega naised ja tüdrukud kannatavad soolise vägivalla all eriti, sealhulgas füüsiline, seksuaalne, psühholoogiline ja majanduslik vägivald; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et puuetega inimeste vastu suunatud vägivallast teatamise mehhanismid ja ohvriabiteenused oleksid olemas ja kättesaadavad;
37. rõhutab, et lapse õigused on universaalsed ja et igal lapsel peaksid olema samad diskrimineerimisest vabad õigused, näiteks õigus vanemluse tunnustamisele, sealhulgas samasooliste paaride puhul; väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu määrus kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, otsuste tunnustamise ja ametlike dokumentide tunnustamise kohta vanemluse küsimustes ning Euroopa vanematõendi loomise kohta, et kaitsta kõigi laste õigusi, tagades, et nende ühes liikmesriigis loodud vanemlikke sidemeid, sealhulgas samasooliste vanemate puhul, tunnustatakse kõigis ELi liikmesriikides;
38. kutsub kõiki liikmesriike üles muutma sundsteriliseerimise kriminaalkorras karistatavaks; kordab oma seisukohta, et naistevastase vägivalla ja perevägivalla vastast võitlust käsitlev direktiiv peaks käsitama sunniviisilist steriliseerimist ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 kohase kuriteona;
39. tuletab meelde, et rassismist, ksenofoobiast või usulisest sallimatusest või inimese

puudel, seksuaalsel sättumusel, soolisel identiteedil, sooväljendusel ja sootunnustel põhinevast vaenust või eelarvamusest ajendatud vaenukuriteod ja vaenukõne on äärmuslikud diskrimineerimise näited; märgib, et ELi liikmesriigid on kohustatud võitlema ja uurima vihakuritegusid, karistama kurjategijaid ja võtma ennetavaid meetmeid; rõhutab, et õiguskaitseasutused peaksid vaenukuriteod asjakohaselt registreerima, et paremini mõista selle nähtuse olemust ja levikut ning selle mõju ohvritele, ning võitlema selle algpõhjuste vastu;

40. väljendab heameelt komisjoni algatuse üle lisada ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 esitatud ELi kuritegude loetellu vaenukõne ja vaenukuriteod, rõhutades vajadust tagada ELi kriminaalõiguse jõuline vastus vaenukõnele ja vaenukuritegudele; mõistab teravalt hukka asjaolu, et algatuse heakskiitmine hilines, ja kordab oma üleskutset nõukogule töötada järjekindlalt konsensuse saavutamise nimel;
41. tuletab meelde, et vihakõnet ja vaenukuritegusid käsitlevad ELi õigusaktid peaksid üldiselt kaitsma inimväärikust ning võitlema viha ja sallimatuse vastu, olenemata nende ajendist, pöörates erilist tähelepanu selle märklauaks olevatele isikutele, rühmadele ja kogukondadele; mõistab teravalt hukka igasuguse ajakirjanike, poliitikute, ametiisikute, aktivistide ja teiste osalejate vastase vaenukõne ja laimukampaaniad avalikus meedias;
42. kutsub komisjoni üles tõhusalt jälgima eri võrdõiguslikkuse strateegiates, nagu ELi LGBTIQ+ võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025, ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025, romade võrdõiguslikkuse ja kaasamise strateegia ning ELi rassismivastane tegevuskava aastateks 2020–2025, sisalduvate meetmete rakendamist; kutsub liikmesriike üles kiiresti koostama ja rakendama riiklikke rassismivastaseid tegevuskavasid;
43. väljendab heameelt asjaolu üle, et komisjon viitas esimest korda ELi lepingu artikli 2 üksikule rikkumisele, kui ta pöördus Euroopa Kohtusse Ungari lastekaitseaduse tõttu, mille varju oli peidetud muid eesmärke;

Sotsiaalsed, majanduslikud ja keskkonnaalased õigused

44. tunnistab, et vaesus on veel üks diskrimineerimise vorm, mis viib põhiõiguste rikkumiseni ja ebavõrdsuse tekkeni kaupadele ja teenustele juurdepääsul; rõhutab laste erilist kaitsetust ja vaesuse mõju neile ning nende füüsilisele ja psühholoogilisele arengule; kutsub komisjoni, nõukogu ja liikmesriike üles töötama välja vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise poliitikat, võttes arvesse valdkonnaülest lähenemisviisi ja pöörates erilist tähelepanu haavatavas olukorras olevatele inimestele; tunneb heameelt Euroopa lastegarantii heakskiitmise üle, kuid leiab, et eelkõige sotsiaalkaitse valdkonnas on vaja teha rohkem pingutusi; kutsub liikmesriike üles tagama võrdsed kvaliteetse hariduse ja tööhõive võimalused ja nende kättesaadavuse, sest need on ebavõrdsuse leevendamisel ja inimeste vaesusest väljaaitamisel keskse tähtsusega;
45. on sügavalt mures vaesuse, ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse suurenemise pärast ELis; kutsub liikmesriike üles võitlema menstruatsiooniga seotud rahapuuduse vastu ja kaotama isikliku hügieeni toodete käibemaksu; rõhutab, et COVID-19 pandeemia pikaajalised majanduslikud tagajärjed ning toidu- ja energiahindade tõus on tõsiselt mõjutanud madala sissetulekuga või vaesuses elavate inimeste õigusi, sealhulgas õigust

piisavale elatustasemele, toidule, tervishoiule, eluasemele ja sotsiaalkindlustusele; kutsub komisjoni ja nõukogu üles töötama välja makromajanduspoliitikat, mis juhinduks mitte ainult majanduskasvust, vaid ka sotsiaalsetest standarditest, ning tuletab meelde sotsiaalsete standardite tähtsust Euroopa poolaasta raames;

46. väljendab heameelt nõukogu 30. jaanuari 2023. aasta soovitus üle piisava miinimumsissetuleku kohta⁵⁰, mis tagab aktiivse kaasamise, sest see on samm edasi Euroopa sotsiaaldiguste samba 14. põhimõtte rakendamisel; peab siiski kahetsusväärseks, et puuduvad konkreetsete meetmed haavatavate rühmade struktuurse diskrimineerimise kaotamiseks; kutsub liikmesriike üles koguma disagegreeritud andmeid miinimumsissetuleku kohta nendes rühmades;
47. rõhutab, et digiüleminek on valdkonnaülene protsess, mis mõjutab juurdepääsu kõigile teenustele, eelkõige tervishoiule, ja põhiõiguste kasutamist; rõhutab, et digitaalset vaesust ELis tuleks jälgida ja hinnata seoses põhiteenuste ja põhiõiguste kättesaadavusega, sealhulgas eakate inimeste, äärealadel elavate inimeste, kodutute ja romade puhul; tuletab meelde puuetega inimeste õiguste konventsioonist tulenevat liikmesriikide kohustust tagada puuetega inimestele täielik juurdepääs ühiskonnale; tuletab meelde, et tehnoloogiasõltuvus on tervishoiuprobleem, mis mõjutab eelkõige alaealisi ning nende füüsilist ja vaimset terviklikkust;
48. märgib, et eluase ei ole kaup, vaid vajadus, ning see on ühiskonnas täieliku osalemise eeltingimus; kutsub liikmesriike üles suurendama investeringuid taskukohastesse sotsiaaleluruumidesse, et kaoksid üleliia suured eluasemekulud, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate ja haavatavate rühmade seas, ning et ei tekiks nende rühmade vahelist konkurentsi;
49. väljendab heameelt selle üle, et ÜRO Inimõiguste Nõukogu tunnustas 8. oktoobril 2021 universaalset õigust pääseda juurde tervislikule ja kestlikule keskkonnale; rõhutab, et keskkonnakahjustustel ja mõnede avaliku sektori asutuste suutmatusel anda teavet tõsiste keskkonnaohtude kohta, millega üksikisikud kokku puutuvad, võivad olla üksikisikutele tõsised kahjulikud tagajärjed; tuletab meelde vajadust viia ELi välisõhu kvaliteedistandardid 2030. aastaks täielikult vastavusse viimaste Maailma Terviseorganisatsiooni suunistega;

Põhiõigustega seotud institutsioonilised kaitsemeetmed

50. väljendab heameelt edusammude üle, mida on tehtud pärast läbirääkimiste jätkumist ELi ühinemiseks Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga 2020. aasta juunis, ning 2023. aasta märtsis saavutatud esialgse kokkuleppe üle ühinemisdokumentide muudetud eelnõude suhtes; kutsub komisjoni ja nõukogu üles lahendama võimalikult kiiresti ELi õigusaktide olukorra alast allesjäänud küsimust ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas, et viia ühinemisprotsess lõpule;
51. toetab Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti tööd andmete analüüsimisel diskrimineerimise dokumenteerimiseks ning väljendab heameelt edasise arengu üle selles valdkonnas; väljendab heameelt komisjoni ettepanekute üle võtta vastu kaks direktiivi

⁵⁰ Nõukogu 30. jaanuari 2023. aasta soovitus piisava miinimumsissetuleku kohta, mis tagab aktiivse kaasamise, ELT C 41, 3.2.2023, lk 1.

võrdõigusasutuste standardite kohta, mille eesmärk on tagada ELi diskrimineerimisvastaste reeglite parem rakendamine ja täitmine; kutsub Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga koostööd tegevaid riigiasutusi üles esitama erapooletuid andmeid; kutsub Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametit üles konsulteerima lisaallikatega, kui andmete kvaliteet tekitab jätkuvalt tõsiseid kahtlusi;

52. rõhutab, kui tähtis on toetada ja tugevdada ELi institutsioonide, liikmesriikide, Euroopa Pettustevastase Ameti ja Euroopa Prokuratuuri vahelist koostööd; kutsub komisjoni üles esitama hindamisaruande Euroopa Prokuratuuri volituste võimaliku laiendamise ja üksikasjade kohta, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 86, et hõlmata rasked keskkonnakuriteod, mis kahjustavad liidu huve või mõjutavad ELi keskkonnakaitsega seotud poliitika järjepidevat kohaldamist;
53. nõuab, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametist saaks sõltumatu inimõigustega tegelev asutus sarnaselt riiklike inimõigustega tegelevate institutsioonidega ja kooskõlas ÜRO Peaassamblee 1993. aasta Pariisi põhimõtetega, et tagada ELi õiguse rakendamisel harta poliitika ja tavade järgimine ja edendamine liidu institutsioonide, organite, asutuste ja ametite ning liikmesriikide poolt; on seisukohal, et see nõuab aluslepingutes õiguslikku alust Euroopa Liidu põhiõiguste asutuse loomiseks, selle sõltumatuse tagamiseks ja seadusandliku tavamenetluse kasutuselevõtuks selle asutuse volituste vastuvõtmiseks ja muutmiseks; nõuab, et sellele uuele asutusele antaks ELi toimimise lepingu artikli 263 alusel õigus esitada harta rikkumise korral hagi; nõuab, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti mandaadile lisataks õigus tegeleda kaebustega ja et komisjon konsulteeriks ametiga kohustuslikus korras, kui ta valmistab ette põhiõigusi mõjutavaid seadusandlikke akte või soovitusi;
54. tuletab meelde, kui oluline on Euroopa Kohtu asjakohane kohtupraktika, millega toetatakse põhiõiguste austamist ja määratletakse täpsemalt õigusriik; on mures selle pärast, et mõned liikmesriigid keelduvad ikka veel täitmast riigisiseseid, Euroopa Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid, mis õhnestab õigusriigi põhimõtteid; rõhutab, et kohtuotsuste rakendamata jätmise võib viia selleni, et inimõiguste rikkumisi ei heastata; rõhutab, et ELi õiguse ülimuslikkus on ELi õiguskorra alus; kutsub komisjoni üles tagama piisavad järelmeetmed selle põhimõtte rakendamata jätmise korral;
55. rõhutab riiklike ja kohalike ametiasutuste ning liikmesriikide parlamentide ja õiguskaitseasutuste tähtsust hartas sätestatud õiguste edendamisel ja kaitsmisel;
56. võtab sellega seoses teadmiseks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti tähelepaneku, et liikmesriikidel näib puuduvat harta strateegia jõulisemas rakendamises struktureeritud osalus, näiteks selgete eesmärkide, vahe-eesmärkide ja tähtaegade määratlemine; kutsub liikmesriike üles seda strateegiat täielikult rakendama;
57. tuletab meelde, et õigus osaleda demokraatlikus elus ja kohustus tagada, et otsused võetaks vastu võimalikult avalikult ja kodanikulähedaselt, on kaitstud aluslepingutega ja eelkõige ELi lepingu artikliga 10; kutsub ELi institutsioone ja liikmesriike üles tagama piisavalt aega avalikkusega konsulteerimiseks ja läbipaistvust ning avaldama avalikke dokumente ennetaval viisil;

o

o o

58. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõigused on Euroopa Liidu alusväärtused, mis on sätestatud ELi lepingu artiklis 2 ja põhiõiguste hartas. Nende väärtuste kaitsmine ja aktiivne edendamine on nii ELi institutsioonide kui ka liikmesriikide kohustus. Raportöör on arvamisel, et viimastel aastatel on kogu Euroopa Liidus põhiõiguste austamine murettekitavalt vähenenud ja on oht, et üksmeel Euroopa ühiste väärtuste suhtes kaob.

Aastatel 2022 ja 2023 seisis EL silmitsi uute enneolematute probleemidega. Jätkuvalt COVID-19 pandeemia kahjuliku mõjuga tegeledes on Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu suurendanud miljonite oma kodust lahkuma sunnitud inimeste sissevoolu. Sellest tulenevalt peaks raport asjakohaselt väljendama nendest asjaoludest tulenevaid põhiõigustega seotud küsimusi, sealhulgas i) erakorraliste õigusaktide kasutamist ja nende mõju kodanikuühiskonna organisatsioonide tegutsemisruumile, ii) vaba meedia rolli demokraatlike süsteemide toimimises, iii) sotsiaalsete õiguste kaitset ning iv) pagulaste ja rändajate põhiõiguste kaitset.

Raportööri lähenemisviis

Raportööri eesmärk on koostada põhjalik raport, milles on toodud esile kõnealustel aastatel toimunud peamised arengusuundumused.

Raport peaks eelkõige edasi andma põhiõiguste olukorra üldised suundumused Euroopa Liidus aastatel 2022 ja 2023. See peaks siiski hõlmama ka süsteemseid probleeme üksikutes liikmesriikides, tingimusel et selles küsimuses on käimas menetlus Euroopa tasandil, sealhulgas ELi lepingu artikli 7 kohased menetlused, rikkumismenetlused ning Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused.

Struktuur

Kõigi asjakohaste elementide hõlmamiseks on raporti projekt üles ehitatud põhiõiguste peamiste teemade ümber, tuginedes üldjoontes põhiõiguste harta peatükkidele. Selle asemel et keskenduda ainult mõnele prioriteedile või konkreetsele rühmale ning arvestades algatusraportite kuni neljaleheküljelist pikkust, püüab raportöör anda üldise ülevaate, mille alusel saab liigitada kõik põhiõigustega seotud küsimused. Seda saab täiendada ja ka täiendatakse muudatusettepanekute esitamise etapis.

Peamised kategooriad on järgmised.

Õigusriik ja õiguskaitse kättesaadavus

Selles peatükis käsitletakse muu hulgas vaba meedia rolli, erakorraliste õigusaktide kasutamist, parlamentaarset õigusi, kohtusüsteemi sõltumatust, korrupsiooni mõju ja õigusriigi tugevdamise menetlusi Euroopa tasandil.

Vabadused

Selles peatükis käsitletakse muu hulgas kollektiivseid vabadusi, nagu kogunemis- ja ühinemisvabadus, samuti isikuvabadusi, nagu õigus vabadusele ja turvalisusele, mõttevabadus, isikuandmete kaitse, väljendus- ja teabevabadus ning varjupaigaõigus.

Võrdsus ja väärikus

Selles peatükis käsitletakse muu hulgas õigust mittediskrimineerimisele soo, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu. Samuti hõlmab see õigust isiku füüsilise ja vaimse puutumatuse austamisele, eelkõige seoses vaenukõne ja vaenukuritegudega.

Sotsiaalsed, majanduslikud ja keskkonnaalased õigused

Selles peatükis käsitletakse muu hulgas vaesust kui diskrimineerimist, sotsiaalset ebavõrdsust, digitaalset vaesust, eluaset, juurdepääsu haridusele ja tööhõivele, kollektiivläbirääkimiste õigust ning õigust tervislikule ja kestlikule keskkonnale.

Põhiõigustega seotud institutsioonilised kaitsemeetmed

Selles peatükis käsitletakse muu hulgas selliste institutsioonide nagu Euroopa Nõukogu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu, Euroopa Kohtu, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti, Euroopa Prokuratuuri ning liikmesriikide kohtute ja võrdõigusasutuste rolli.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Amnesty Internationali Euroopa institutsioonide büroo,
Ajakirjanike kaitse komitee
Euroopa vaesusevastane võrgustik
Euroopa kodanikuühiskonna foorum
Organisatsioon ILGA-Europe

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

20.9.2023

PÕHISEADUSKOMISJONI ARVAMUS

kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile

põhiõiguste olukorra kohta ELis 2022. ja 2023. aastal
(2023/2028(INI))

Arvamuse koostaja: François Alfonsi

ETTEPANEKUD

Põhiseaduskomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. väljendab heameelt edusammude üle, mida on tehtud läbirääkimistel ELi ühinemiseks Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, nagu on nõutud Lissaboni lepingus, ning saavutatud hiljutise esialgse kokkuleppe üle muudetud ühinemisdokumentide eelnõu suhtes; nõuab, et ühinemine viidaks lõpule võimalikult kiiresti, et tugevdada ja ühtlustada inimõiguste kaitset Euroopas, allutades kõik Euroopa institutsioonid konventsioonile ja võimaldades üksikisikutel esitada liidu vastu hagiid otse Euroopa Inimõiguste Kohtusse; nõuab lisaks, et EL ühineks rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni ning Euroopa piirkondlike ja vähemuskeelte hartaga;
2. nõuab, et viidaks lõpule ELi ja selle liikmesriikide ühinemine Euroopa Nõukogu konventsioonidega, nagu piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsioon, Lanzarote konventsioon, korrupsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsioon ja korrupsiooni tsiviilõiguslike aspektide konventsioon ning Euroopa sotsiaalharta ja Istanbuli konventsioon; kutsub ELi ja liikmesriike üles edendama ulatuslikku ja konstruktiivset koostööd Euroopa Nõukoguga, et tugevdada nende vastutust põhiõiguste kaitsmise tagamisel;
3. rõhutab Istanbuli konventsiooni tähtsust naiste põhiõiguste kaitsmisel ning vägivalla ja perversivägivalla vastu võitlemisel ning kutsub kuut liikmesriiki, kes ei ole seda veel ratifitseerinud, seda viivitamata tegema;
4. nõuab Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) võtmerolli tugevdamist, sealhulgas laiendades selle ülesandeid ja volitusi põhiõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks kogu ELis;
5. rõhutab liikmesriikide rolli kõigil tasanditel, eelkõige riiklike ja piirkondlike parlamentide, riiklike ja kohalike ametiasutuste ning õiguskaitseasutuste tasandil, et tagada põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) täielik kohaldamine ELi õiguse rakendamisel; tuleb meelde, et FRA-le tuleb anda piisav suutlikkus ja vahendid, et täita talle usaldatud ülesandeid vastavalt oma uuendatud volitustele;

6. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kodanikuühiskonna osalejaid täiendavalt teavitama ja kaasama neid harta rakendamisse; tuletab meelde, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2022. aasta põhiõiguste aruande kohaselt on veel arenguruumi põhiõiguste kaitsmisel ja edendamisel kohalikul tasandil; tuletab meelde vajadust tagada, et hartas sätestatud õigusi ja põhimõtteid võetakse nõuetekohaselt arvesse ELi õigusloomeprotsessi igas etapis, ning jälgida kõigi hartas sätestatud õiguste rakendamist kõigil valitsemistasanditel; rõhutab, et EL peab seadma prioriteediks ka oma kodanike harimise ja teadlikkuse seoses nende põhiõigustega, tagades, et kodanikud on hästi informeeritud ja volitatud neid õigusi kasutama.
7. võtab teadmiseks Euroopa Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta aruande „Freedom of political speech: an imperative for democracy“ (poliitiliste avalduste vabadus: demokraatlikes riikides mõõdapääsmatu); rõhutab, et ELis ei tohi väljendusvabadust piirata liikmesriigi huvidega, põhiseadusliku raamistikuga ega poliitiliste valikutega; rõhutab meedia pluralismi ja ajakirjandusvabaduse tähtsust; rõhutab vajadust tagada riikide reguleerivate asutuste erapooletus ja tõhus sõltumatus valitsustest; mõistab teravalt hukka nende ametivõimude põhjendamatu ja eaproportsionaalse sekkumise ajakirjanduslikusse väljendusse ja toimetuslikesse otsustesse mõnes liikmesriigis; väljendab sellega seoses heameelt ettepaneku üle võtta vastu Euroopa meediavabaduse õigusakt ja nõuab selle kiiret heakskiitmist;
8. võtab teadmiseks Euroopa Nõukogu 2022. aasta juuni aruande „Pegasuse nuhkvara ja selle mõju inimõigustele“; väljendab sügavat muret järelduse pärast, et Pegasuse nuhkvaral on või võib olla kahjulik mõju inimõigustele ja põhivabadustele, sealhulgas õigusele väärikusele, kogunemisvabadusele, usuvabadusele ning isegi üksikisiku füüsilisele ja psühholoogilisele puutumatusse; kutsub liikmesriike üles peatama viivitamatult Pegasuse nuhkvara kasutamist;
9. võtab teadmiseks Veneetsia komisjoni arvamused, aruanded ja uuringud; nõuab, et neid järgitaks ja võetaks asjakohaseid järelemeetmeid;
10. võtab teadmiseks OSCE/ODIHRi aruanded valimiste vaatlemise kohta ELi osalevates riikides;
11. peab kahetsusväärseks, et Ühendkuningriigi väljaastumine Euroopa Liidust on tõsiselt mõjutanud ELi ja Ühendkuningriigi kodanike põhiõigusi ja elanikustaatus; rõhutab, et Põhja-Iirimaa protokoll on ELi ja Ühendkuningriigi toimivate suhete eeldus; kutsub Ühendkuningriigi valitsust ja kõiki liikmesriike üles tagama ELi ja Ühendkuningriigi kodanike õiguste täieliku kaitse, mis on sätestatud ELi ja Ühendkuningriigi väljaastumislepingus, kaubandus- ja koostöölepingus ning Windsori raamistikus, samuti suure reede kokkuleppes sätestatud õiguste puhul;
12. on seisukohal, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu asetab ELi uude olukorda, nimelt seoses võimaliku laienemisega Ukrainasse, Moldovasse, Gruusiasse ja Lääne-Balkani riikidesse, mille põhialuseks on Kopenhaageni kriteeriumid, eelkõige demokraatiat, õigusriiki, inimõigusi ning vähemuste austamist ja kaitset tagavate institutsioonide stabiilsus;
13. kutsub liikmesriike üles kohtlema kõiki isikuid, kes otsivad varjupaika Venemaa agressioonisõja eest inimkonna ja solidaarsusega, kooskõlas kohaldatavate

rahvusvaheliste seaduste ja lepingutega; nõuab sellega seoses Euroopa Liidu lepingu artikli 2 täielikku rakendamist, eelkõige seoses inimõiguste austamisega, sealhulgas käimasolevatel läbirääkimistel uue rände- ja varjupaigaleppe üle;

14. väljendab heameelt Euroopa õigusriigi mehhanismi vastuvõtmise üle Euroopa Komisjoni poolt ja sellest tulenevalt õigusriigi olukorda käsitleva aruande iga-aastase avaldamise üle alates 2020. aastast; mõistab teravalt hukka õigusriigi põhimõtete ranga rikkumise mõnes liikmesriigis, mis kahjustab põhiõigusi ja -vabadusi; väljendab sügavat muret eelkõige otsuste pärast, mis seavad kahtluse alla ELi õiguse ülimuslikkuse, ning kutsub komisjoni üles võtma väga kindla seisukoha jätkuvate rünnakute vastu teatavates liikmesriikides õigusriigi põhimõtte või Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste vastu, kasutades kõiki olemasolevaid vahendeid; väljendab heameelt komisjoni 2023. aasta õigusriigi olukorda käsitleva aruande üle ja eelkõige konkreetsete soovitude üle liikmesriikidele riiklike kohtusüsteemide, korruptsioonivastaste raamistike, meediavabaduse ja pluralismi ning kontrolli ja tasakaaluga seotud institutsiooniliste küsimuste kohta; kordab oma toetust õigusriigi tingimuslikkuse määrase täielikule rakendamisele ja oma üleskutset sõlmida institutsioonidevaheline kokkulepe uue demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste mehhanismi kohta; rõhutab, et aluslepingute järgmisel läbivaatamisel tuleb ELi lepingu artiklit 7 reformida ja tugevdada, et tagada selle kohaldatavus ja tõhusus;
15. teeb ettepaneku, et õigusriigi põhimõtte austamine ei peaks olema mitte ainult uute liikmesriikide ühinemise eeltingimus, vaid kõigi liikmesriikide siduv ja jõustatav kohustus, mida tuleb jälgida kogu nende ELi liikmesuse ajal⁵¹;
16. kutsub üles looma pärast komisjoni õigusriigi olukorda käsitlevat aruannet iga-aastaseid konverentse õigusriigi teemal, kus osalevad kõigi liikmesriikide delegatsioonid, kus osalevad juhuslikult valitud ja mitmekesised kodanikud, parlamendiliikmed, kohalikud omavalitsused, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna esindajad Euroopa tuleviku konverentsi ettepaneku alusel;
17. mõistab hukka hiljutised skandaalid, mis on kahjustanud ELi kuvandit, nagu Qatargate'i korruptsiooniskandaal ja Pegasuse abil toimunud riiklik luure, mille sihtmärkide hulka kuulusid ka Euroopa Parlamendi liikmed; nõuab, et nende skandaalide kõigi tagajärgedega tegeletaks põhjalikult, et taastada täielikult parlamendi maine ja usaldusväärsus, et säilitada kodanike usaldus Euroopa institutsioonide vastu;
18. väljendab sellega seoses heameelt Euroopa Parlamendi kodukorra muudatuste vastuvõtmise üle, mille eesmärk on tugevdada parlamendi terviklikkust, sõltumatust ja vastutust;
19. väljendab heameelt Euroopa Parlamendi uurimiskomisjoni (PEGA) töö üle, mille eesmärk on uurida jälgimistegevust reguleerivaid kehtivaid riiklikke õigusakte ja teha kindlaks, kas nuhkvara kasutati poliitilistel eesmärkidel näiteks ajakirjanike, poliitikute ja juristide vastu; rõhutab, et nuhkvara ebaseaduslik kasutamine riikide valitsuste poolt õõnestab Euroopa demokraatiat ja otsustusprotsesse; nõuab seiret reguleerivate õigusaktide suuremat läbipaistvust liikmesriikides, et vältida mis tahes uue massilise

⁵¹ Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2019. aasta resolutsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta rakendamise kohta ELi institutsioonilises raamistikus. ELT C 449, 23.12.2020, lk 28.

jälgimisskandaali tekkimist;

20. on šokeeritud Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) Frontexi operatiivtegevust Kreekas käsitleva aruande järelduste ning ameti poolse rändajate elu jõhkra ohtuseadmise ja nende inimõiguste aktiivse rikkumise pärast ning väljendab nende pärast tõsist muret;
21. nõuab ELi institutsioonidelt ennetavat dokumentidele juurdepääsu, usaldusväarsuse ja läbipaistvuse poliitikat, et kodanikud saaksid tõhusalt kasutada oma õigust kontrollida ELi institutsioonide tööd ja tegevust;
22. rõhutab kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 19, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 67 lõikega 4 ja harta artikliga 47, et sõltumatu kohtusüsteem on õigusriigi ja tõhusa õiguskaitse õiguse nurgakivi; soovib loobuda praegusest lähenemisviisist, mille puhul õigusriigi juhtumeid käsitletakse riikides juhtumipõhiselt, ning nõuab, et töötataks välja kriteeriumid ja kontekstipõhised hinnangud, mis aitaksid liikmesriikidel ära tunda võimalikke õigusriigiga seotud probleeme ning lahendada neid vastavalt õigusnormidele ja võrreldaval alusel;
23. rõhutab, et õigusriigi põhimõtte on demokraatia ja põhiõiguste austamisega olemuslikult seotud ning seetõttu tuleb neid kolme põhimõtet ühiselt jälgida;

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	20.9.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 21 -: 3 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Włodzimierz Cimoszewicz, Ana Collado Jiménez, Gwendoline Delbos-Corfield, Salvatore De Meo, Daniel Freund, Charles Goerens, Sandro Gozi, Zdzisław Krasnodębski, Jaak Madison, Victor Negrescu, Max Orville, Paulo Rangel, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	François Alfonsi, Vladimír Bilčík, Mercedes Bresso, Pascal Durand, Alin Mîtuța
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Sara Skyttedal

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

21	+
PPE	Vladimír Bilčík, Ana Collado Jiménez, Salvatore De Meo, Paulo Rangel, Sara Skyttedal, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Renew	Charles Goerens, Sandro Gozi, Alin Mituța, Max Orville
S&D	Mercedes Bresso, Włodzimierz Cimoszewicz, Pascal Durand, Victor Negrescu, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira
The Left	Helmut Scholz
Verts/ALE	François Alfonsi, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund

3	-
ECR	Zdzisław Krasnodębski, Jacek Saryusz-Wolski
ID	Jaak Madison

0	0

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	13.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+ : 35 - : 6 0 : 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Pietro Bartolo, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Erik Marquardt, Birgit Sippel, Sara Skytvedal, Annalisa Tardino, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Nathalie Loiseau, Jan-Christoph Oetjen, Anne-Sophie Pelletier, Dragoș Tudorache, Maria Walsh
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Petras Auštrevičius, Katalin Cseh, Ciarán Cuffe, Marie Dauchy, Estrella Durá Ferrandis, Cyrus Engerer, Malte Gallée, Niclas Herbst, Martin Hojsík, France Jamet, Bernd Lange, Jutta Paulus, Laurence Sailliet, Ivan Štefánek

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

35	+
PPE	Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Niclas Herbst, Jeroen Lenaers, Ivan Štefanec, Maria Walsh
Renew	Abir Al-Sahlani, Petras Auštrevičius, Malik Azmani, Katalin Cseh, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Martin Hojsík, Sophia in 't Veld, Nathalie Loiseau, Jan-Christoph Oetjen, Dragoș Tudorache
S&D	Pietro Bartolo, Estrella Durá Ferrandis, Cyrus Engerer, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Bernd Lange, Juan Fernando López Aguilar, Birgit Sippel, Elena Yoncheva
The Left	Cornelia Ernst, Anne-Sophie Pelletier
Verts/ALE	Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Ciarán Cuffe, Malte Gallée, Erik Marquardt, Jutta Paulus

6	-
ID	Marie Dauchy, France Jamet, Annalisa Tardino, Tom Vandendriessche
NI	Milan Uhrík
PPE	Laurence Sailliet

1	0
PPE	Sara Skyttedal

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu